

KÁNTOR LAJOS

Kolozsvári történetek

A kesztyű

Ebben a kesztyűtörténetben nincs semmi balladás. A helyszín méltatlan a schilleri előzményekhez. A szóban forgó piacon már a cirkusz sem üt tanyát – nincs hát oroszlánüvöltés, tigrisek vagy leopárdok vérszomjas bömbölése; a szörnyű macskák csak egérre vagy patkányra vadásznak. Ujjával nem int a király, nincs Kunigunda és nincs Delorges lovag. Legfeljebb aranyárus Gáborék kínálják, zsebből, a portékájukat.

A ropogós havon befelé igyekszem a szerkesztőségbe. Mindenki siet, már amennyire óvatossága a letakarítatlan utcákon engedi. Csak egyvalaki áll lecövekelve, a túlsó járdán. Idősebb férfi, kis kezításkával a kezében. Előtte a hóban egy fél bőrkesztyű. Most ejthette le, nyilván mindjárt lehajol érte. De ő nem mozdul. Illetve, gyanútlanul babrál a táskán.

Mindezt ösztönösen regisztrálom, menet közben. S tanácskozom magammal: szólni kellene, figyelmeztetni az embert.

Egyelőre csak lassítok. Nem szívesen szólítok meg az utcán idegent. Különben is, mindenki vigyázzon a holmijára. De hát, hogyan is szólítanám? Magyarul? Románul?

A férfi (vagy tíz évvel lehet idősebb nálam, ám láthatólag jól tartja magát) még mindig egy helyben áll. Nem néz rám, pedig tőle pár lépésre megálltam. Nézem az emberemet. És a kesztyűt a földön. Egye fene, megszólítom. Magyarul.

– Uram, leesett a kesztyűje.

A férfi hangja felragyog. Mint aki csak erre várt.

– Nagyon szépen köszönöm.

Könnyedén, sportosan hajol le a fél kesztyűért, mintha a tenispályán, labdáért nyúlna. Mozdulatában nincs meglepetés, nincs sietség. És elindul a híd irányába. Megyek én is tovább, az ellenkező irányba. Vagy talán ugyanarra? Mert hiszen egy társadalom-lélektani kísérlet alanya voltam az előbb. És egy műfajelméleti következtetéssel is gazdagabb lettem: az anekdotát és a balladát csak az úttest választja el.

Csillag

Mostanáig csak mint lónevet ismertem. De tágul (vagy zsugorodik?) a világ: a mi nap egy japán pincsit szólított így a gazdája. A hajdani kapubástya tövében.

A Tűzoltótorony lépcsőin évtizedeken át a macskák futkároztak. A kutyáknak inkább a külső fal jutott, legalábbis amióta vaspánttal lezárták a toronyhoz vezető ajtót. Mondják, holnap-holnapután (vagy azután) csillagvizsgálót nyitnak itt. Szép üvegesre be is fedték a torony tetejét, innen fognak kikukucskálni a messzelátón a gyerekek, persze, nem a múltba, hanem a világűr-jövőbe.

Egyelőre azonban visszazárták az ajtót, rárakták ismét a vaspántot, lakatot. A rohangászó japán pincsi nyugodtan megemelheti a bástyafalnál a lábát, senki sem zavarja dolga végeztében.

A sarkon elöttyog, kövéren és ráérősen, egy mélynövésű asszonyság. Belőle szállt ki tehát a már előbb is hallott, amolyan palócos „á”-val, rövid „l”-lel szóló kiáltás:

– Csilág!

A kutya nem hederít gazdájára. Az asszony viszont a moziba igyekvők tömegében nem láthatja a pincsit. Én, noha ki nem állhatom az ölebeket, emberbaráti megfontolásból (múltkori kesztyűsésemet sikerét nem feledve) elhatározom, hogy segítek.

– Ott fut – mutatok arra, amerről jöttem.

Az asszonyság rám néz, értetlenül.

Ösztönösen megismétlem, Csillag gazdájához fordulva:

– Ott a kutyája!

Most már szemmel láthatóan dühösen néz rám az asszonyság. Éppen csak hogy nem vesz fel egy követ, hogy felém dobja. Én továbbra is értetlenül nézek vissza rá. És újra hallom a kiáltást:

– Csilág!

Hová tűnt a bolgár kalauz?

– Ezt el kellene mesélnem nektek – szólna Esti Kornél, ha az a vonat nem vitte volna őt is olyan messzire, mint az általa elhíresült bolgár kalauz.

A vonatok viszont nem tűntek el. Lerobbantak ugyan, de azért jönnek-mennek. Hozzák az idegeneket, messzire viszik a helybelieket. A bennszülött s az idegen helyet cserél. A nagy kavarodásban nincs idő éjszakai pőfékelésre a folyosón, a fülke előtt. Hogyan is lenne türelmünk meghallgatni a másik végtelen történetét, s a végén még vizsgáltni is őt?

A társaság sem kíváncsi már Esti meséjére. Ugyan mire lehet menni manapság ilyen történetekkel? Mármint hogy az idegeneket az jellemzi, hogy annak az országnak a nyelvén igyekeznek beszélni, amelyben utaznak – az odavalók viszont, a helybeliek csak bólintanak, jelekkel értetik meg magukat.

A társaság tagjai ellentörténeteket tudnak. Rövidebbeket, amelyeknek tulajdonképpen csak csattanója van. Régebben anekdotának mondták. Van, aki viccnek veszi. Holott egyszerű helyszíni gyűjtések, miniriportok egy székely kisváros főutcájáról.

– Fiatal házaspár sétál az őszi napfényben, hat-hétéves kislányával. Előttük egy náluk is fiatalabb férfi és nő babakocsit tol, az asszony oda-odaszól, románul gügyög a csecsemőnek. A mögöttük haladó pár leánykája előbb csodálkozva néz, figyel, aztán előrefut, benéz a gyerekocsiba, visszafut a szüleihez. Kérdőleg néz fel rájuk, aztán ő adja meg a magyarázatot:

– Milyen kicsi – és már román!

A társaságbeli angoltanárnő (persze, magyar) tud egy ennél is rövidebb történetet. Ő már Örkény egypercesein nőtt fel. Most egy saját félpercest ad elő.

– A megye történelem szakosainak tartottak előadást az új művelődési házban. Program végzetével ki-ki sietett ebédelni, ám a két, frissen kinevezett történelemtanárnak itt nem volt sietős dolga, ismerkedtek az idegen utcával. Az ő beszélgetésükből idézem (magyar fordításban):

– Hogy elmagyarosodott ez a megye...

Epilógus

Mikor is írtam ezeket a történeteket? Három vagy négy éve? Lehet, hogy ma reggel.